

Роботою кабінету керує завідувач, якого призначає директор з-поміж досвідчених учителів природознавства наказом по загальноосвітньому навчальному закладу. До обов'язків завідувача кабінету входить: складання перспективного плану оснащення кабінету; забезпечення умов для проведення уроків; сприяння оновленню та вдосконаленню матеріальної бази кабінету; систематизація й каталогізація матеріальних об'єктів; забезпечення дотримання в кабінеті правил електричної та пожежної безпеки, чистоти, порядку тощо; систематичне ведення інвентарної книги із занесенням до неї відповідних змін про нові надходження, витрати та списання матеріальних цінностей; керування і контроль за роботою лаборанта, надання йому практичної допомоги та сприяння підвищенню рівня його кваліфікації.

Висновки. Кабінет природознавства особливо необхідний у малокомплектних сільських школах. Тому існує потреба в розробленні устаткування кабінету природознавства.

Література

1. Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів : Наказ МОН України від 20.07.2004 р. № 601.
2. Ільченко О.Г. Засоби навчання в курсі природознавства профільної школи / О.Г. Ільченко // Імідж сучасного педагога. – 2008. – № 5–6 (84–85).
3. Ільченко О.Г. Кабінет природознавства як умова забезпечення засобами навчання природничих дисциплін / О.Г. Ільченко // Імідж сучасного педагога. – 2009. – № 4 (93).
4. Гуз К.Ж. Теоретичні та методичні основи формування в учнів цілісності знань про природу / К.Ж. Гуз. – Полтава : Довкілля-К, 2004. – 472 с.

КОКОРИНА Л.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ ІСПАНІЇ НА ЗАКОНОДАВЧОМУ РІВНІ

Проблема педагогічної підтримки обдарованих дітей є досить актуальною, оскільки саме обдарована молодь у майбутньому формує імідж країни на міжнародній арені, відкриваючи свої досягнення світовій спільноті. Тому постає необхідність виявлення та підтримки обдарованості на початковому етапі, щоб мати змогу розвивати та вдосконалювати здібності дітей задля отримання максимально успішного результату.

Україна як молода держава зацікавлена у формуванні позитивного ставлення до українського народу, тому зараз велику увагу приділяють проблемам виявлення та підтримки обдарованих дітей. Зокрема, діє Програма Президента України з підтримки обдарованої молоді, запроваджено стипендії Президента України переможцям міжнародних олімпіад, всеукраїнських олімпіад, Всеукраїнського конкурсу наукових робіт учнів – членів Малої академії наук України, стипендія Кабінету Міністрів України переможцям олімпіад з української мови та літератури, для студентів та аспірантів вищих навчальних закладів запроваджено ряд іменних стипендій Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 635-р було створено Інститут обдарованої дитини Академії педаго-

гічних наук України. Головна мета діяльності цієї установи – науково-методичне та організаційно-спонукальне забезпечення функціонування системи виявлення, розвитку і підтримки обдарованих дітей і молоді в реальному соціально-економічному та освітньому просторі України [1].

Вітчизняні науковці приділяють належну увагу дослідженню феномену обдарованих дітей, проте розробка науково-методичного аспекту обдарованості не можлива без урахування досвіду інших освітніх систем, зокрема освітньої системи Іспанії.

Проблемам обдарованості присвячено багато праць вітчизняних психологів і педагогів. В Україні розробкою теорії обдарованості та проблем обдарованих дітей займаються такі вчені, як: В. Моляко, О. Кульчицька, О. Музика та ін. У своїх розробках вчені досліджують здебільшого психологічні аспекти обдарованості, специфіку дитячої обдарованості і проблеми виявлення обдарованості.

Мета статті – характеризувати особливості підтримки обдарованих дітей у загальноосвітніх школах Іспанії на законодавчому рівні.

По-перше, слід узагальнити систему середньої освіти Іспанії задля повнішого розуміння особливостей педагогічної підтримки обдарованих дітей у межах загальноосвітньої школи. Середня освіта в Іспанії починається з 12 років, їй передує початкова освіта, яка складається з шести курсів, які викладаються дітям протягом 6 років (6–12 років). Середня освіта складається з обов'язкової середньої освіти (*Educación secundaria obligatoria*) та вищої середньої освіти, що спрямована на формування професійних умінь та навичок, яка надає ступінь бакалавра (*Título de Bachiller*) або техника (*Técnico*) [8].

Обов'язкова середня освіта складається з чотирьох курсів (12–16 років). Протягом перших трьох курсів учні вивчають стандартну програму, а саме: природничі науки, суспільні науки, географію та історію, національну мову і літературу, іноземну мову, математику та фізичну культуру. За бажанням учні можуть вивчати релігієзнавство, також факультативно можна вивчати другу іноземну мову або культуру. На четвертому курсі викладаються ті самі предмети, але учні ще обирають три дисципліни за власним бажанням серед таких: біологія і геологія, фізика і хімія, інформатика, латинська мова, музика, друга іноземна мова, прикладні технічні науки та образотворче мистецтво. Факультативно учні можуть вивчати будь-який предмет відповідно до правил та настанов адміністрації навчального закладу. Крім того, навчальні заклади мають організувати спеціальні навчальні програми: для посилення базових знань (для учнів першого та другого курсів), додаткові програми з різних предметів (для учнів третього та четвертого курсів) та програми з формування базових професійних умінь та навичок [7].

Вища середня освіта охоплює дітей віком 16–18 років. Бакалаврат (*Bachillerato*) складається з двох курсів, протягом яких вивчаються такі дисципліни: національна мова та література, іноземна мова, історія Іспанії, історія філософії, філософія і громадянство, фізична культура. Існує три спеціалізації бакалаврата: 1) мистецтво; 2) науки та технологія; 3) гума-

нітарні та суспільні науки, згідно з якими вивчаються спеціалізовані дисципліни. У свою чергу, спеціалізація “мистецтво” поділена на два профілі: сценічне мистецтво, музика і танець та образотворче мистецтво. Отже, спеціалізація “образотворче мистецтво” передбачає вивчення таких дисциплін: аудіовізуальна культура, малювання, креслення, дизайн, історія мистецтва, техніка графічної виразності; “сценічне мистецтво, музика і танець” – музичний аналіз, сценічне мистецтво, аудіовізуальна культура, прикладна анатомія, історія музики й танцю, світова література, мовлення і музична практика; “науки та технологія” – біологія, геологія, науки про землю та навколишнє середовище, креслення, електротехніка, фізика, хімія, математика, промислова технологія; “гуманітарні та суспільні науки” – економіка, економіка підприємств, географія, грецька мова, латинська мова, історія мистецтва, історія сучасного світу, світова література, прикладна математика і суспільні науки. За бажанням учні можуть вивчати релігієзнавство. Отримання ступеня бакалавра надає можливість здобуття вищої освіти [7].

Альтернативою бакалаврату є професійна підготовка, яка спрямована на формування професійних умінь та навичок, і після здобуття ступеня техніка дає можливість молоді віком від 18 років розпочати свою професійну діяльність. Якщо після присвоєння професійного ступеня студент бажає здобути вищу освіту, то йому необхідно буде пройти практику.

Таким чином, виявлення і розвиток здібностей дітей на різних етапах навчання неможливе без підтримки з боку держави. А державні діячі зрозуміли необхідність підтримки обдарованих дітей досить давно, тому що саме досягнення в культурній та освітній сфері сприяють формуванню позитивного образу країни.

В Іспанії на законодавчому рівні важливість підтримки обдарованої молоді було закріплено ще в 1970 р. у законі про загальну освіту та фінансування освітньої реформи (*Ley General de Educación y Financiamento de la Reforma Educativa*), де в розділі VII в ст. 49.2 було зазначено, що обдарованим дітям слід приділяти особливу увагу задля подальшого розвитку їхніх здібностей на користь суспільства, а в ст. 53 додали, що слід застосовувати методи індивідуальної освіти, які сприятимуть розвитку інтелектуальних здібностей обдарованих дітей. Проте на хвилі зміни соціального устрою (падіння диктатури Ф. Франко) ці настанови не були реалізовані повною мірою, більше уваги було звернено на проблеми дітей, які не встигають за освітньою програмою через індивідуальні особливості розвитку, для яких було створено спеціалізовані класи і розроблено спеціальну програму підготовки вчителів для роботи з цими дітьми [4].

А 20 років потому в 1990 р. було прийнято новий закон про загальний порядок системи освіти (*Ley de Ordenación General del Sistema Educativo*), в якому зазначається, що система освіти має запропонувати обдарованим дітям, враховуючи психолого-педагогічну оцінку учнів, відповідні умови навчання, тобто навчальні плани, програми та необхідну підтримку, щоб освітня система відповідала особливим вимогам обдарованих дітей. Однак пе-

дагоги знову не надали необхідного значення цим вимогам і більше уваги було звернено на створення умов для учнів, які не встигають за освітньою програмою. Як продовження цього закону 28 квітня 1995 р. було прийнято декрет № 696/1995, який регулює порядок і планування додаткових ресурсів для обдарованих дітей. У першому перехідному положенні цього декрету було запропоновано змінювати кількість обов'язкового аудиторного часу відповідно до індивідуальних потреб обдарованої дитини [2; 4].

Після цього було прийнято ще низку декретів з цього приводу, зокрема наказ від 24 квітня 1996 р., який регулює умови та порядок варіювання обов'язкового аудиторного часу для інтелектуально обдарованих дітей; резолюція від 29 квітня 1996 р., у якій визначаються особливості роботи з дітьми з особливими потребами, пов'язаними з інтелектуальною обдарованістю; резолюція від 20 березня 1997 р., у якій встановлюються критерії й умови зміни кількості обов'язкового аудиторного часу для обдарованих дітей.

Нарешті в 2002 р. було прийнято закон про якість освіти (*Ley Orgánica de la Calidad de la Enseñanza*), де в розділі VII, в підрозділі 3^a “Про інтелектуально обдарованих учнів”, в ст. 43 зазначено, що обдаровані діти є об'єктами особливої уваги, освітяни мають розробити засоби виявлення обдарованості у дітей на ранніх етапах, кількість обов'язкового аудиторного часу може змінюватись відповідно до індивідуальних потреб обдарованої дитини незалежно від її віку, слід запровадити соціальні спеціалізовані центри, де обдарованим дітям буде приділено необхідну увагу з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини, крім того, було визначено необхідність запровадження курсів та навчальних програм для вчителів та батьків з формування спеціальних умінь роботи з обдарованими дітьми [5].

Слід зауважити, що кожна автономія Іспанії має певну законодавчу свободу, і на базі вищевказаних законів, декретів і резолюцій було прийнято відповідні місцеві законодавчі документи, які регулюють особливості освіти обдарованих дітей. В Андалусії було затверджено “План виявлення і подальшої роботи з обдарованістю”, в якому підкреслено необхідність видання питальників і тестів, спрямованих на виявлення обдарованих дітей, і видання документів, спрямованих на підтримку та підготовку вчителів, також визначено функції та завдання освітян, зокрема психолого-педагогічне оцінювання та шляхи адаптації вчительського складу до роботи з обдарованими учнями, а також важливість подальшої підтримки та розвитку здібностей обдарованого учнівства. В Галісії було прийнято декрет 120/1998 і наказ від 24 липня 1998 р. про створення відділів та груп спеціального напрямку в навчальних закладах, до складу яких входять спеціалісти в певних сферах включно з обдарованістю. Такі відділи необхідні, щоб школа могла надати обдарованим учням можливість поглиблення та збагачення знань з певної галузі в разі такої необхідності. В громаді Мадриду було прийнято резолюцію від 24 січня 2001 р., у якій визначається порядок адаптування навчальних програм до особливих потреб інтелектуально обдарованих дітей [4].

Наразі в Іспанії діють організації, які приділяють особливу увагу обдарованості (Іспанська спілка з вивчення обдарованості, Іспанська асоціа-

ція для обдарованих і талановитих дітей, Центр для талановитої молоді Іспанії), деякі університети здійснюють наукове дослідження феномену обдарованості (Університет Акорунья, Університет Аліканте, Автономний університет Барселони, Мадридський університет Комплутенсе та ін.). Методи виявлення обдарованих дітей у початковій школі, а також ефективність інтелектуальних тестів досліджують С. Мансано, Ф. Пералта, О. Лопес; Ф. Фернандес описує основні характеристики та напрями адаптування навчального плану відповідно до вимог обдарованих дітей; М. Понтон та С. Фернандес досліджують різноманітні аспекти навчальної діяльності обдарованих дітей, а також аналізують сприйняття батьками такої діяльності [6].

Висновки. Таким чином, узагальнюючи, можна стверджувати, що важливість і необхідність педагогічної підтримки обдарованих дітей в Іспанії було усвідомлено півстоліття тому. Перший закон, у якому було визначено цю необхідність – це закон про загальну освіту та фінансування освітньої реформи (*Ley General de Educación y Financiamento de la Reforma Educativa*) 1970 р. серед наступних законів та резолюцій, які були прийняті в освітній сфері, можна назвати такі: закон про загальний порядок системи освіти (*Ley de Ordenación General del Sistema Educativo*) 1990 р.; декрет 696/1995 від 28 квітня 1995 р.; Закон про якість освіти (*Ley Orgánica de la Calidad de la Enseñanza*) 2002 р. та ін., не тільки підкреслювали важливість підтримки обдарованості, а ще й встановлювали порядок та умови змін в освітній системі (навчальні програми, обов'язкова кількість аудиторного часу, створення програм підготовки батьків і вчителів тощо) відповідно до індивідуальних потреб інтелектуально обдарованих дітей.

Недостатнє висвітлення особливостей педагогічної підтримки обдарованих дітей в Іспанії спонукає до подальшого вивчення досвіду цієї країни, зокрема змістовного аспекту адаптування системи середньої освіти до особливих потреб обдарованих дітей.

Література

1. Волощук І. Фактологічна підготовка до роботи з обдарованими й талановитими школярами / І. Волощук, В. Шепотько // Рідна школа. – 2006. – № 9. – С. 73–75.
2. Ермольева Э.Г. Испания: образование и политика / Э.Г. Ермольева // Педагогика. – 2009. – № 2. – С. 88–101.
3. Gifted and talented children in (and out) of the classroom: A report for the Council of Curriculum, Examinations and Assessment (CCEA) [Електронний ресурс]. – 2006. – February. – Режим доступу: http://www.nicurriculum.org.uk/docs/inclusion_and_sen/gifted/gifted_children_060306.pdf.
4. La educación de los niños con talento en Iberoamérica / [M. Benavides, A. Maz, E. Castro, R. Blanco]. – Santiago, Chile: Oficina Regional de Educación de la UNESCO para América Latina y el Caribe, 2004. – 186 p.
5. Ley Orgánica de Calidad de educación [Електронний ресурс] // Boletín Oficial del Estado. – 2002. – № 307. – Режим доступу: <http://www.filosofia.org/mfa/2002loce.pdf>.
6. Monks F.J. Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective / F.J. Monks, R. Pfluger. – Radboud University Nijmegen, 2005. – 172 p.
7. Organización del Bachillerato, Ministerio de educación de España [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.educacion.es/dctm/ministerio/educacion/que-estudiar/bachillerato/2010-materias-bachillerato.doc?document=0901e72b800b5d27>.
8. Organización de la Enseñanza Secundaria Obligatoria, Ministerio de educación de España [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.educacion.es/dctm/ministerio/educacion/que-estudiar/educacion-secundaria-obligatoria-eso/organizacion-de-la-eso.pdf?document=0901e72b8008ba78>.